

Het was, dat bleek de nog geen achttienjarige al snel na de gebeurtenissen en voorvallen die ik nu met de wil tot waarheid en klaarheid zal gaan noteren, alleen maar logisch dat ik zelf ziek werd nadat mijn grootvader plotseling ziek was geworden en naar het slechts een paar honderd stappen bij ons vandaan gelegen ziekenhuis had moeten gaan, zoals ik me herinner en zoals ik nu nog precies voor me zie, in zijn grijszwarte winterjas, die een Canadese bezettingsofficier hem had gegeven, zo ondernemend voortstappend en met zijn stok de maat slaand voor het bewegen van zijn lichaam, alsof hij zoals gewoonlijk een wandeling wilde gaan maken, langs zijn raam, waarachter ik naar hem stond te kijken, niet wetend waarheen die wandeling hem, de enige mens van wie ik werkelijk hield, zou brengen, heel zeker in een droevig-sombere gevoels- en geestesgesteldheid, nadat ik afscheid van hem had genomen. Dat beeld staat me uiterst helder voor de geest: met een oproep van een vooraanstaande Salzburger internist voor een klinisch onderzoek in het deelstaatziekenhuis in verband met een niet nader genoemde *merkwaardigheid*, mogelijk voor een kleine chirurgische ingreep, zoals uitdrukkelijk is gezegd, verdwijnt hij op een zaterdagmiddag achter de tuinmuur van de groentehandelaar naast ons. Ik moet hebben begrepen dat ons bestaan op dat moment een beslissende wending nam. Mijn eigen ziekte, waarvan ik door mijn voortdurende weerzin tegen ziekte-toestanden nog steeds niet was hersteld, was weer uitgebroken, en wel met een bepaald angstaanjagende heftigheid. Met hoge koorts en tegelijk

in een pijnlijke angsttoestand was ik al een dag na mijn grootvaders vertrek naar het ziekenhuis niet in staat op te staan en naar mijn werk te gaan. Ik mocht vanuit de gang, waar wegens plaatsgebrek en om ook mij niet geheel duidelijke familiale redenen waarop ik hier niet verder zal ingaan, mijn bed stond, verhuizen naar de zogenaamde grootvaderskamer, waarschijnlijk omdat alleen al de aanblik van mijn toestand die maatregel per se nodig en gewoon vanzelfsprekend maakte. Nu kon ik, uitgestrekt in het bed van mijn grootvader, elk detail in die grootvaderskamer, elk afzonderlijk voor hem zo levensnoodzakelijke en voor mij op een zeer nuttige manier zo vertrouwdde voorwerp aan een nauwkeuriger observatie onderwerpen, aan een lang, ja, onafgebroken onderzoek. Meer pijn en toegenomen angst maakten dat ik zo nu en dan afwisselend mijn moeder of mijn grootmoeder, die ik in de gang hoorde, riep, en het zal die twee, die het druk hadden met allerlei huishoudelijk werk en alleen al door het feit dat mijn grootvader, hun man en vader, in het ziekenhuis lag in onzekerheid en angst verkeerden, ten slotte wel op de gespannen zenuwen hebben gewerkt dat ik hen, misschien wel veel vaker dan echt nodig, naar de grootvaderskamer en bij mijn bed riep, want plotseling wensten ze van mijn voortdurende moeder- en grootmoedergeroep verschoond te blijven en noemden ze mij in hun toegenomen onzekerheid en angst een volgens hen heel bewust en kwaadaardig treiterende *simulant*, wat mij, die bij eerdere gelegenheden zeker aanleiding tot die benaming had gegeven, in deze werkelijk ernstige en, zoals heel snel zou blijken, levensgevaarlijke toestand uiteraard diep kwetste, en verschenen ze niet meer in de grootvaderskamer, hoe vaak ik ze, moeder en grootmoeder roepend, daar ook om smeekte. Twee dagen later werd ik, in hetzelfde ziekenhuis waar mijn grootvader zich al enkele dagen bevond, wakker uit een bewusteloosheid waarin mijn moeder en mijn grootmoeder me in de grootvaderskamer hadden aangetroffen. De door de ge-

schrokken vrouwen erbij gehaalde arts liet me tegen één uur in de ochtend, zoals ik later van mijn moeder hoorde, niet zonder verwijten aan het adres van mijn moeder en grootmoeder, naar het ziekenhuis vervoeren. De kou die ik had gevat bij het in een sneeuwjacht vanaf de vrachtwagen voor de winkel van Podlaha's kruidenierszaak uitladen van honderden kilo's aardappels en die ik maandenlang gewoon had genegeerd, was nu niets anders dan een ernstige zogenaamde *natte pleuritis*, die vanaf dat moment wekenlang steeds weer binnen enkele uren twee of drie liter van een geelgrijs vocht produceerde, wat natuurlijk schade toebrengt aan hart en longen en het hele lichaam binnen de kortste tijd zeer gevaarlijk verzwakte. Al kort na mijn opname in het ziekenhuis werd ik gepuncteerd en werd er, zogezegd als eerste leven reddende maatregel, drie liter van dat geelgrijze vocht uit mijn borstkas weggehaald. Maar over dat punteren later. Ik werd wakker en kwam dus weer tot bewustzijn in een van die enorme, gedeeltelijk van gewelven voorziene ziekenzalen, waar tussen de twintig en dertig bedden stonden, ooit witgeverfd, maar in de loop der jaren en decennia allang aan alle kanten beschadigde, volkomen verroeste ijzeren bedden, die in die zalen zo dicht tegen elkaar aan geschoven stonden dat je er alleen maar tussendoor kon komen door handigheid *en* grofheid toe te passen. In de zaal waar ik wakker werd stonden zesentwintig bedden, twee rijen van twaalf waren zo tegen de tegenover elkaar liggende muren aan geschoven dat er op het aldus ontstane middenpad nóg twee konden staan. Die twee bedden waren tot op anderhalve meter hoogte getralied. Toen ik wakker werd in de ziekenzaal, kon ik echter maar twee feiten constateren: dat ik in een bed bij het raam en onder een spierwit gewelf was neergelegd. Op dat gewelf, of in elk geval op het deel van het gewelf boven mij, was mijn blik gedurende de eerste uren na mijn bewusteloosheid gevestigd. Overal in de zaal kon ik de stemmen van oude mannen horen die ik niet kon zien, omdat ik te zwak was

om zelfs maar mijn hoofd te bewegen. Toen ik voor het eerst werd meegenomen voor een punctie, besepte ik natuurlijk nog niet volkomen hoe groot en hoe lelijk die ziekenzaal was, wat tot me doordrong waren schimmen van mensen en muren en van voorwerpen aan die mensen en muren en de met die mensen en muren en voorwerpen samenhangende geluiden, al met al was tijdens die tocht door de ziekenzaal, waarbij enkele nonnen en evenals zij in het wit geklede verplegers mij behulpzaam waren, mijn waarnemingsvermogen door al die penicilline- en kamferinjecties al tot een minimum gedaald, maar had het me in feite in een vergeleken met mijn beginpijnen niet alleen draaglijke maar aangename toestand gebracht, aan alle kanten tilden en trokken en duwden handen, ik had het gevoel talloze handen, zonder dat ik die handen of de bij die handen behorende mensen kon zien, mij uit mijn bed en op een brancard en wikkelden mij in dikke dekens, en ten slotte, alles kwam me vaag en uiterst onduidelijk voor, werd ik door de hele naar mijn gevoel met honderden lijdensgeluiden gevulde ziekenzaal heen naar de gang getransporteerd en door de lange, mij volkomen uit mijn evenwicht brengende gang met zijn eindeloos vele open en gesloten, door honderden zo niet duizenden patiënten bevolkte kamers naar een naar mijn gevoel nauwe, kaalgrijze behandelkamer, waar verscheidene artsen en zusters bezig waren, wier gesprekken of zelfs maar afzonderlijke woorden of zelfs maar kreten ik niet kon verstaan, die echter onafgebroken met elkaar praatten en telkens weer iets riepen; zoals ik me ook nog herinner dat er plotseling, nadat mijn brancard vlak bij de deur naast een andere brancard waarop een oude man lag met zijn hoofd helemaal in het verband, was neergezet, verschillende medische instrumenten op de grond vielen, ik herinner me het verschrikkelijke tegen elkaar aan slaan van metalen bakken, dan weer gelach, geschreeuw, het dichtvallen van deuren, dat er plotseling achter mij water uit een kraan in een emailen schaal liep